

ALGEMEEN BESTUUR

ONDERWERP

Versterken weerbaarheid
en veerkracht
Zuiderzeeland

PROGRAMMA

Bestuur en omgeving

PORTEFEUILLEHOUDER

H.C. Klavers

Het Algemeen Bestuur besluit

1. De focus in het doel en de aanpak voor een weerbaar en veerkrachtig waterschap Zuiderzeeland te verbreden van voorzieningen en processen voor langdurige stroomuitval naar het algemene vermogen om de publieke kerntaken (zo goed en lang mogelijk, met een minimum van 72 uur) zelfstandig voort te zetten bij grootschalige verstoringen.
2. In de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028 – 2031 structureel een budget op te nemen van € 392.000 voor het vergroten van de weerbaarheid en veerkracht van het waterschap.

Korte samenvatting

Waterschap Zuiderzeeland werkt aan het vergroten van zijn weerbaarheid en veerkracht. Aanleiding hiervoor zijn onder andere geopolitieke dreigingen en klimaatontwikkelingen. In september 2025 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met het uitgangspunt dat Waterschap Zuiderzeeland minimaal 72 uur zelfredzaam is zodat de primaire processen op voldoende niveau blijven presteren. In 2026 zijn hiervoor diverse concrete stappen genomen, zoals het besluit voor de noodstroomvoorziening voor de bemaling. De focus lag tot nu toe vooral op voorzieningen en processen voor 72 uur stroomuitval.

Afgelopen jaar hebben we ook geleerd dat een bredere aanpak nodig is waarbij ook nadruk ligt op het vergroten van het vermogen van de organisatie om voor, tijdens en na diverse soorten verstoringen effectief te blijven functioneren. Door de voorgenomen aanwijzing van Zuiderzeeland als kritieke entiteit als bedoeld in de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) ontstaat bovendien meer urgentie. Daarom wordt in de 2^e helft van 2026 een breed programmaplan opgesteld voor een integrale concrete aanpak, terwijl ondertussen de lopende maatregelen worden doorgezet.

Met dit voorstel neemt het Algemeen Bestuur, vooruitlopend op de besluitvorming in 2027 over het programmaplan weerbaarheid en veerkracht, budget op in de meerjarenbegroting voor de ontwikkeling en uitvoering van dit plan en voor de doorontwikkeling van de crisisorganisatie om continuïteit in deze ontwikkeling te garanderen.

Relevante kaders

- Brief Ministerie van Justitie en Veiligheid en Ministerie van Defensie d.d. 6 december 2024 betreft weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen.
- Brief Ministerie van Justitie en Veiligheid d.d. 11 juli 2025 aan Tweede Kamer betreft maatschappelijke weerbaarheid en militaire paraatheid tegen militaire en hybride dreigingen.
- Ledenbrief Unie van Waterschappen d.d. 22 juli 2025 betreft digitale en fysieke weerbaarheid waterschappen.
- Wwke (concept): Wet Weerbaarheid Kritieke Entiteiten
- AB-besluit 25 september 2025 Uitval primaire processen en weerbaarheid Waterschap Zuiderzeeland.
- AB-besluit 2 juni 2026 Noodstroomvoorziening bemaling.

Lelystad, 8 september 2026

het college van Dijkgraaf en Heemraden,

de secretaris-directeur,
ing. W. Slob MSc.

de dijkgraaf,
ir. H.C. Klavers.

Aanleiding

Waterschap Zuiderzeeland werkt aan het vergroten van de weerbaarheid en veerkracht van het waterschap. Hybride dreiging, cyberrisico's, geopolitieke instabiliteit en klimaatontwikkelingen vormen de directe aanleiding. Voor ons beheergebied kan dit meer dan voorheen leiden tot onder andere langdurige stroomuitval, wateroverlast door uitvallen van de bemaling, stagnatie van het transport en zuivering van afvalwater, toename inzet crisisorganisatie en verstoring van de bedrijfscontinuïteit in het algemeen.

Het vergroten van de weerbaarheid pakken we op om bij grootschalige verstoringen onze belangrijkste taken zo goed mogelijk uit te kunnen blijven voeren. Wat we nodig hebben is veerkracht en flexibiliteit bij onverwachte gebeurtenissen. Voorbereiding vooraf, handelen in crises en herstelvermogen erna zijn alle drie van belang.

In 2025 is het waterschap begonnen met het verkennen van de risico's en mogelijke maatregelen om uitval van primaire processen te voorkomen. In 2026 focussen we op de gevolgen van langdurige stroomuitval met concrete maatregelen. Dit heeft onder andere al geleid tot uw besluit op 2 juni 2026 om te gaan investeren in noodvoorzieningen voor de bemaling.

Gelijktijdig worden benodigde maatregelen in de waterketen onderzocht en wordt een programmaplan gemaakt om de weerbaarheid en veerkracht in de volle breedte van het waterschap te versterken. Denk hierbij aan maatregelen in de afvalwaterketen, strategische keuzes over de prioritering van schaarse middelen bij verstoring, veerkrachtige organisatiecultuur, doorontwikkeling crisisorganisatie, regionale samenwerking, aandacht voor de herstelfase en energieonafhankelijkheid. Het betreft ook de implementatie van de Cyberbeveiligingswet en de Wet weerbaarheid kritische entiteiten.

Dit vereist tempo, maar ook een gedegen plan. Hieraan wordt in 2026 gewerkt. De verwachting is dat begin 2027 besluitvorming kan plaatsvinden over het programmaplan. In november 2026 willen we u alvast beeldvormend meenemen in een aantal specifieke bouwstenen voor het programmaplan. In bijlage a. is een overzicht opgenomen van de opdracht voor dit programmaplan en de concrete resultaten die dit plan moet gaan opleveren.

Het programmaplan bevat consequenties voor de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028 – 2032. Een weerbare organisatie vraagt niet alleen om robuuste systemen en voorzieningen, maar ook om een organisatie die voorbereid is op het beheersen van crises en langdurige verstoringen. Met dit voorstel stemt u in met een brede focus van dit plan en stelt u, vooruitlopend op het programmaplan, budget beschikbaar om te starten met de uitvoering van het plan en de doorontwikkeling van de crisisorganisatie.

Beoogd effect

Continuïteit waarborgen in de planvorming en uitvoering van het programma weerbaarheid en veerkracht en komen tot concrete investeringsvoorstellen. En daarnaast een goed voorbereide crisisorganisatie, wat eraan bij moet dragen bij dat maatregelen op het gebied van weerbaarheid en veerkracht ook onder bijzondere omstandigheden effectief kunnen worden ingezet.

Onderbouwing beslispunten

1.1 Zowel vanuit geopolitieke ontwikkelingen en klimaatverandering als vanuit wetgeving en vanuit regionale afspraken is er noodzaak om stevig door te gaan met het vergroten van de weerbaarheid en veerkracht van het waterschap. In diverse brieven vanuit de ministeries van Justitie en Veiligheid en Defensie wordt het waterschap opgeroepen de weerbaarheid te vergroten. Ook de Unie van Waterschappen roept hiertoe op. In regionaal verband committeert Zuiderzeeland zich ook aan afspraken met de veiligheidsregio en de samenwerking binnen het platform crisisbeheersing Midden-Nederland (PCWMN). Op 6 juli 2026 heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat Waterschap Zuiderzeeland geïnformeerd dat hij voornemens

is Zuiderzeeland aan te wijzen als een kritieke entiteit als bedoeld in de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) voor de kritieke processen 'Keren en beheren' en 'Afvalwater' (zie hiervoor de brief bij de ingekomen stukken). Dit onderstreept de noodzaak te werken aan weerbaarheid en veerkracht.

- 1.2 Op 25 september 2025 heeft u ingestemd met het uitgangspunt dat Waterschap Zuiderzeeland minimaal 72 uur zelfredzaam moet zijn, zodat de primaire processen op voldoende niveau blijven presteren.** Afgelopen jaar zijn we hiermee gestart, maar hebben we ook geleerd dat een bredere intensievere aanpak nodig is dan we eerst voor ogen hadden. Daarom formuleren we het doel breder en sluiten we in beslispunt 1 aan bij de formulering die daarvoor landelijk door de waterschappen voor het thema weerbaarheid is opgesteld. In onderbouwing 1.4 t/m 1.6 wordt aangegeven wat die bredere benadering concreet is.
- 1.3 Op 2 juni 2026 heeft u ingestemd met noodstroomvoorzieningen voor de bemaling. In dit voorstel is ook de bredere context geschetst. U hebt in deze vergadering opgeroepen hier werk van te maken.** Dit wordt momenteel opgepakt met concrete korte termijnmaatregelen op het gebied van noodcommunicatie en de actualisatie van crisisplannen en het opstellen van een inzetplan. Daarnaast wordt dit jaar een programmaplan opgesteld om ook voor de langere termijn structureel de weerbaarheid en veerkracht van het waterschap te vergroten, onder andere op het terrein van de afvalwaterketen en in de doorontwikkeling van de crisisorganisatie.
- 1.4 De nadruk ligt tot nu toe sterk op langdurige stroomuitval. Dat is logisch en belangrijk en heeft al veel in gang gezet.** Een verbreding van de focus is nodig, zoals op andere oorzaken dan stroomuitval. Ook is aandacht nodig voor de herstelfase na een crisis en aandacht voor minder uitgewerkte processen zoals afvalwater, betalingsverkeer et cetera. Weerbaarheid en veerkracht moet breed in het DNA van het waterschap komen en in alle afwegingen moet dit een rol spelen.
- 1.5 De aanwijzing van Zuiderzeeland in het kader van de Wwke als kritische entiteit voor de kritische processen 'keren en beheren' en 'afvalwater' vereist een snel implementatieproces komend jaar en daarna een continue invulling van de zorgplicht die voortkomt uit deze wet.** We moeten, binnen de context van het programmaplan, nog in beeld brengen wat dit precies betekent, maar we voorzien hierin een intensivering van onze taken op het gebied van weerbaarheid. Dit geldt zeker als we het gedachtegoed uit deze wet omarmen, in plaats van een minimale invulling nastreven.
- 1.6 Een grotere weerbaarheid vraagt ook om een robuustere crisisorganisatie en beschikbaarheid van rollen tijdens crises.** Het gaat bij weerbaarheid en veerkracht niet alleen om voorzieningen en processen. We voorzien meer focus op het vermogen van de organisatie om grootschalige verstoringen aan te kunnen en gedurende langere tijd alle rollen in te kunnen vullen. Hiervoor is een analyse nodig van de gewenste toekomstige crisisorganisatie en de implementatie daarvan.
- 2.1 In het programmaplan worden doelen uitgewerkt tot maatregelenpakketten, inclusief de benodigde financiële consequenties. Dit wordt u begin 2027 besluitvormend voorgelegd.** Daarmee is er momenteel dus nog geen volledig zicht op wat dit financieel precies betekent, wel is er een onderbouwde inschatting van wat structureel in ieder geval nodig zal zijn. Echter, de snelheid die we vanuit de gevoelde urgentie nastreven brengt nu nog open einden met zich mee. Bijlage a geeft een beeld van de inhoud van het programmaplan.

2.2 Om met tempo met dit programma door te kunnen gaan in 2027, wordt u nu gevraagd om, vooruitlopend op de besluitvorming over het programmaplan, budget beschikbaar te stellen. Het betreft een structureel budget van € 392.000 per jaar.

Alternatief

U kunt ook eerst het programmaplan afwachten, zodat dan in één keer de benodigde budgetten in de begroting openomen kunnen worden. In dat geval bevat de begroting voor 2027 geen budget voor het onderwerp weerbaarheid en veerkracht. Dan treden er grote vertragingen op in het vergroten van de weerbaarheid en veerkracht van Zuiderzeeland.

Risico's en kanttekeningen

- In het programma zoeken we balans tussen overzicht houden en – vanuit de urgentie – snel tot maatregelen komen. Waar nodig en mogelijk zullen we niet wachten met het doen van concrete (investerings-)voorstellen voor de planvorming is afgerond.
- Er zijn momenteel veel landelijke en internationale ontwikkelingen met betrekking tot het onderwerp weerbaarheid. Dit maakt de benodigde acties en benodigde budgetten onzeker. Bij de besluitvorming over het programma begin 2027 wordt een actualisatie van de benodigde budgetten gegeven.
- De genoemde bedragen bevatten niet de kosten van toekomstige investeringen in voorzieningen, zoals bijvoorbeeld eventueel nodig kan blijken voor de afvalwaterketen.
- Ook op het gebied van digitale weerbaarheid ligt er qua middelen een grote uitdaging en is een substantiële vraag te verwachten die momenteel voorbereid wordt. Aanleiding hiervoor zijn nieuwe ontwikkelingen, zoals de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS). Dit is niet in dit voorstel opgenomen.
- Hoewel weerbaar bestuur en ondermijning een onderdeel is van het brede thema weerbaarheid, wordt dat in deze opdracht niet opgepakt, maar binnen een separaat traject.

Financiën en capaciteit

Voorgesteld wordt de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 structureel te verhogen met € 392.000 binnen het programma Bestuur en Omgeving. Dit bedrag bestaat voor € 297.000 aan loonsom- en € 95.000 aan exploitatiebudget. Het voorstel ligt daarmee iets hoger dan de inschatting uit de Kadernota, waarin voor dit onderwerp € 0,3 miljoen is opgenomen.

Dit is de inschatting van de benodigde structurele middelen. In het programmaplan weerbaarheid en veerkracht worden de benodigde middelen voor de komende jaren in detail uitgewerkt. Op basis daarvan wordt het nu geschatte budget geactualiseerd. Het programmaplan wordt in 2027 besluitvormend aan u voorgelegd. In de eerste jaren wordt de programmaorganisatie ook uit dit budget betaald. De programmaorganisatie gaat geleidelijk over naar een reguliere inbedding in de organisatie.

Begrotingswijziging

Nee

Communicatie

Onderdeel van het programmaplan is een communicatiestrategie die de komende jaren gericht is op het vergroten van de bewustwording en het creëren van draagvlak binnen het waterschap. De communicatie over afzonderlijke onderdelen van het programma, zoals de uitvoering van het besluit noodstroomvoorzieningen, wordt meegenomen in de reguliere communicatie. Daarnaast communiceert het waterschap nu al actief over weerbaarheid en zelfredzaamheid, bijvoorbeeld via de campagne rond de folder 'Bereid je voor op een noodsituatie' en de webpagina Stroomuitval op de website van het waterschap: www.zuiderzeeland.nl/stroomuitval.

Bijlagen

Bijlage a Overzicht van de opdracht en de concrete resultaten